ТЕМА 2. МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВИ

Заняття 1

Теоретичні питання

1. Орган держави: поняття, ознаки, види. Органи законодавчої, виконавчої, судової влади та їхні повноваження.
2. Апарат держави: поняття, ознаки.

Термінологійне завдання

Засвойте визначення таких понять: орган держави, орган законодавчої влади, орган виконавчої влади, орган судової влади, державний службовець, апарат держави.

Практичні завдання

1. Класифікуйте державні органів за запропонованими критеріями.
Критерії класифікації: за змістом і напрямом діяльності, за місцем в апараті держави, за способом утворення, за територією діяльності, за кількісним складом.
Державні органи: Генеральні кортеси, тимчасова слідча комісія Верховної Ради України, Кабінет Міністрів України, Міністерство освіти і науки України, Президент Франції, Король Іспанії, Антимонопольний комітет України, Головне управління Національно ї поліції у Львівській області, Львівська обласна державна адміністрація, Господарський суд Львівської області, суддя Дрогобицького міськрайонного суду, Конституційний Суд України.

2. Ознайомтесь зі змістом таких правових приписів:
ст. 6, 75, 102, ч. 1 ст. 113, ч. 1 ст. 124, 147 Конституції України
ст. 10, 95, 126, ч. 1 ст. 146, ч. 1 ст. 175 Конституції Польщі
ст. 110, 120, 141, 147, 182, 202, 221 Конституції Португалії:
«*Стаття 110. Органи державної влади*
1. До органів державної влади належать Президент Республіки, Асамблея Республіки, Уряд, суди.
2. Освіта, склад, компетенція та діяльність органів державної влади визначено Конституцією.
Стаття 120. Визначення
Президент Республіки представляє Португальську Республіку, забезпечує національну незалежність, єдність держави та нормальне функціонування демократичних інститутів та, за посадою, є Верховним головнокомандувачем Збройних Сил

Стаття 141. Визначення
Державна рада - політичний дорадчий орган при Президенті Республіки.
Стаття 147. Визначення
Асамблея Республіки є зборами, які представляють всіх португальських громадян
Стаття 182. Визначення
Уряд - це орган, який керує спільною політикою країни, та вищий орган державної адміністрації.
Стаття 202. Судова функція
1. Суди є органами влади з компетенцією відправлення правосуддя від імені народу.
2. У відправленні правосуддя судам слід забезпечувати захист прав та інтересів громадян, охороняються законом, карати за порушення демократичної законності та залагоджувати конфлікти суспільних та приватних інтересів.
3. У виконанні своїх функцій суди мають право на сприяння з боку інших органів влади.
4. Законом можуть бути встановлені несудові форми та механізми врегулювання конфліктів.
Стаття 221. Визначення
Конституційний суд - це суд, до спеціальної компетенції якого входить відправлення правосуддя у сфері питань юридико-конституційного характеру»

Поясніть, яка природа та призначення органів законодавчої, виконавчої та судової влади?

3. Ознайомтесь зі змістом таких правових приписів:
п. 10, 26 ст. 85, ст. 87, ст. 90, ст. 94, п. 8, 15, 22, 29, 30 ст. 106, п. 3 ст. 108, ст. 111, ч. 2 ст. 147, ч. 2 ст. 148, ст. 150, ч. 2 ст. 151 Конституції України

п. 2 ст. 41, 61, п. 1 ст. 64, ст. 67, ст. 68 Конституції ФРН:
«Стаття 41
...(2) Рішення Бундестагу може бути оскаржено до Федерального конституційного суду.
Стаття 61.
(1) Бундестаг або Бундесрат можуть порушити перед Федеральним конституційним судом питання про звинувачення проти Федерального президента у умисному порушенні ним Основного
закону чи іншого федерального закону. Пропозиція про порушення звинувачення має бути представлена від імені не менш ніж однієї четвертої частини членів Бундестагу або не менш ніж однієї четвертої частини голосів Бундесрату. Рішення про висунення звинувачення вимагає

більшості двох третин членів Бундестагу чи двох третин голосів Бундесрату. Звинувачення підтримує представник органу, що висунув звинувачення.

(2) Якщо Федеральний конституційний суд встановить, що Федеральний президент винен в умисному порушенні Основного закону або іншого федерального закону, він може оголосити його позбавленим посади. Після висунення звинувачення Федеральний конституційний суд має право тимчасовим наказом ухвалити, що Федеральний президент не може виконувати свої посадові функції.

Стаття 64.

(1) Федеральних міністрів призначає та звільняє Федеральний президент на пропозицію Федерального канцлера.

Стаття 67.

(1) Бундестаг може висловити недовіру Федеральному канцлеру тим, що більшістю членів вибере йому наступника, і звернутися до Федерального президента з проханням звільнити Федерального канцлера. Федеральний президент має задовольнити це прохання та призначити обрану особу.

(2) Між пропозицією про висловлення недовіри та виборами має пройти сорок вісім годин.

Стаття 68.

(1) Якщо звернення Федерального канцлера про висловлення йому довіри не зустрічає згоди більшості членів Бундестагу, то Федеральний президент може за пропозицією Федеральний канцлер протягом двадцяти одного дня розпустити Бундестаг. Право на розпуск втрачається, як тільк Бундестаг більшістю своїх членів обере іншого Федерального канцлера.

(2) Між пропозицією про висловлення довіри та голосуванням має пройти сорок вісім годин».

ст. 10, 12, 49, 50, 56, 61_Конституції Франції:

« Стаття 10.

Президент Республіки промульгує закони протягом п'ятнадцяти днів, наступних за передачею Уряду остаточно ухваленого закону.

Він може до закінчення цього строку вимагати від Парламенту нового обговорення закону або деяких його статей. У цьому новому обговоренні не може бути відмовлено.

Стаття 12.

Президент Республіки може після консультацій з Прем'єр-міністром та головами палат оголосити про розпуск Національних зборів.

Загальні вибори проводять не раніше ніж через двадцять і не пізніше як через сорок днів після розпуску.

Національні збори збирають через закон у другий четвер після виборів. Якщо це засідання має місце поза (Конституційний закон N 95-880 від 4 серпня 1995 р., ст. 3) "періоду, передбаченого для чергової сесії", то сесію

відкривають в силу закону на строк п'ятнадцять днів.

Не можна проводити новий розпуск упродовж року, наступного за такими виборами.

Стаття 49. Після обговорення у Раді міністрів Прем'єр-міністр ставить у Національному зборах питання про відповідальність Уряду за його програмою або, у разі необхідності, щодо декларації про спільну політику.

Національні збори ставлять питання про відповідальність Уряду шляхом голосування щодо резолюції осуду. Така резолюція є прийнятною, якщо її підписала щонайменше десята частина членів Національних зборів. Голосування може відбутися лише через 48 годин з моменту внесення резолюції. Підраховують лише голоси, подані за резолюцію осуду, яка може бути прийнята лише більшістю членів Збори. (Конституційний закон N 95-880 від 4 серпня 1995 р., ст. 15) "За винятком випадку, передбаченого в наступному абзаці, депутат не може підписувати понад три резолюції осуду протягом однієї і тієї ж чергової сесії та більше однієї резолюції протягом однієї й тієї позачергової сесії".

Прем'єр-міністр може після обговорення у Раді міністрів поставити у Національному зборах питання про відповідальність Уряду у зв'язку з голосуванням з будь-якого акта.

У цьому разі акт вважають прийнятим, за винятком випадку, коли резолюція осуду, внесена протягом наступних двадцяти чотирьох годин, буде прийнята з дотриманням умов, передбачених у попередньому абзаці.

Прем'єр-міністр має право просити Сенат про схвалення декларації про спільну політику.

Стаття 50.

Якщо Національні збори ухвалять резолюцію осуду або якщо вони не схвалять програму чи декларацію про спільну політику Уряду, то Прем'єр-міністр повинен вручити Президенту Республіки заяву про відставку Уряду.

Стаття 56. Конституційна рада складається із дев'яти членів, повноваження яких тривають дев'ять років і не підлягають поновленню. Конституційну раду оновлюють на одну третину кожні три роки. Трьох його членів призначає Президент Республіки, три - голова Національних зборів, три - голова Сенату.

До членів Конституційної ради довічно входять колишні Президенти Республіки.

Голову призначає Президент Республіки. Його голос є вирішальним у разі поділу голосів порівну.

Стаття 61.

Органічні закони до їх промульгації та регламенти палат Парламенту до їх застосування мають бути подані Конституційній раді, яка виносить рішення про

їхню відповідність Конституції (Конституційний закон N 74-904 від 29

жовтня 1974 р., стаття єдина). З тією ж метою Президент Республіки, Прем'єр-міністр, голова Національних зборів, голова Сенату, або шістдесять депутатів, або шістдесять сенаторів можуть передати закони до їхньої промульгації Конституційній раді.

У випадках, передбачених у двох попередніх абзацах, Конституційна рада має
винести рішення у місячний строк. Проте за наявності терміновості, на вимогу
Уряду цей термін скорочується до восьми днів.

У цих випадках звернення до Конституційної ради припиняє перебіг строку промульгації.»

Які засоби стримувань і противаг належать главі держави, парламенту, вищим судовим органам?

Рекомендована література

Базова

1. Рабінович П. М. Основи теорії та філософії права: навч. посібник. Львів, 2021.
2. Луць Л. А. Загальна теорія держави та права: навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою). Київ, 2013.
3. Крестовська Н.М., Матвєєва Л.Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник. Київ, 2019
4. Загальна теорія права: підручник /за заг. ред. М. І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015.
5. Теорія держави і права : підручник / за ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2020.
6. Загальна теорія права. Академічний курс: підручник / за ред. С. Бобровник. Київ, 2021.

Допоміжна

1. Бистрик Г. Механізм держави в системі сучасних теоретико- правових досліджень. Юридична Україна. - 2013. № 10. С. 8-15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2013_10_4
2. Волянський М. Ю. Щодо загального поняття органу держави (державного органу). Університетські наукові записки. 2006. № 1. С. 32-36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2006_1_7
3. Георгіца А. Законодавча влада: поняття, правова природа, місце і роль у системі органів публічної влади. Право України. 2009. № 11. С. 100-116. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/28732
4. Дудченко О. С. Щодо визначення поняття "орган держави" в юридичній науці. Науковий вісник Національного університету

біоресурсів і природокористування України. Серія : Право. 2013. Вип. 182(2). С. 17-21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_prav_2013_182%282%29 4
5. Пікуля Т. О. Механізм держави (ретроспективний огляд та сучасні наукові тенденції визначення). Право і суспільство. 2010. № 2. С.9–15. URL: http://pravoznavec.com.ua/period/article/1619/%CF
6. Пильгун Н. В. Поняття "механізм держави" в сучасній юридичній думці. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2017. № 2. С. 46-51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2017_2_9
7. Толкач А. М. Еволюція теорії розподілу влади в історії світової політико-правової думки. Форум права. 2014. № 2. С. 432–437. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2014_2_76
8. Шатіло В. А. Співвідношення функцій державного апарату та механізму державної влади. Вісник Академії адвокатури України. 2013. Число 2. С. 5–11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2013_2_3
9. Шатіло В. Стримування і противаги у механізмі державної влади України: теоретичні та прикладні аспекти. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2013. Вип. 2. С. 41-44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Yur_2013_2_13
10. Пильгун Н. В., Бурбеза В. В. Поняття «механізм держави» в сучасній юридичній думці. Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». 2017. Т. 2, № 43. С. 46–51. URL: https://jrnl.kai.edu.ua/index.php/UV/article/view/11778
11.